

Jezuïeten

IN MEMORIAM

ELC Regio Lage Landen (Nederland / Vlaanderen)

NOVEMBER 2020

Voorwoord

Onze God schrijft met elk mens een persoonlijk verhaal.
AMDG

De volgende medebroeders mogen hiervan getuigen:

Pater Carlos HOLVOET (1924 – 2019) *pagina 3*

Pater Hans van LEEUWEN (1934 – 2019) *pagina 4*

Pater Paul de CHAUVIGNY de BLOT (1924 – 2019) *pagina 6*

Pater Guy VERHAEGEN (ACE) (1927 – 2019) *pagina 8*

Pater Mon SWAELEN (1933 – 2020) *pagina 10*

Pater Stef van der GRINTEN (1930 – 2020) *pagina 12*

Broeder Huub WIMMERS (1934 – 2020) *pagina 14*

Pater Jos PEETERS (1923 – 2020) *pagina 16*

Pater Cyriel VAN DOORSSELAER (ACE) (1913 – 2020) *pagina 18*

Pater Hans PUTMAN (PRO) (1938 – 2020) *pagina 19*

Broeder Raf DEWEER (ACE) (1928 – 2020) *pagina 21*

Pater Lambert van den HEUVEL (IDO) (1930 – 2020) *pagina 23*

Pater Toon BLEKER (1917 – 2020) *pagina 25*

Pater Maurice DELBAERE (1930 – 2020) *pagina 27*

Pater Eric BREYE (1940 – 2020) *pagina 29*

Pater CARLOS HOLVOET
(1924 – 2019)

Carlos Holvoet werd geboren in Izegem op 17 november 1924 in het gezin van banketbakker Julien Holvoet en Gabriëlle De Bil en in een traditioneel katholiek milieu: Carlos had een oom jezuïet, Alexander De Bil, een van zijn twee broers werd priester en twee van zijn vijf zussen voegden zich bij de zusters van Liefde van Gent. Geen echt groot wonder dat hij naar de Apostolische School in Turnhout ging voor de Grieks-Latijnse humaniora en daarna naar het noviciaat in Drongen. Na een jaar studie klassieke talen in Drongen volgde de studie filosofie in Godinne en Egenhoven en drie stagejaren (1948-1951) in Kingunda als directeur van de lagere school. Was toen al te merken waaraan hij later vele jaren zou wijden? Terug in België voor de theologie werd hij tot priester gewijd op 22 augustus 1954.

Toen kwam de beslissende wending. Na de theologie volgden twee jaren psychopedagogie aan de universiteit van Luik waar hij de licentie behaalde. Zodoende was hij opgeleid om onderwijzers te vormen in normaalscholen. En dat heeft hij gedaan gedurende vele jaren en op verschillende plaatsen. Terug in Congo doceerde hij eerst aan de normaalschool van Lemfu (1958-1962), en later aan die van Imbela, Popokabaka en Kitenda. Zijn bekwaamheid werd ten eerste gewaardeerd, te meer omdat hij ondertussen ook nog een speciale licentie in beroepsoriëntering had behaald aan de universiteit van Gent.

Maar daartoe beperkte hij zijn inzet niet. Behalve in het onderwijs, in de lagere school, in het beroepsonderwijs en in de vorming van leerkrachten, was pater Carlos een gewaardeerd geestelijke leidsman in het prepostulaat van de Broeders van Sint-Jozef en bij de novicen van de zusters van Maria van Brakel. In 1969 deed hij echter een ernstige infectie op (bilharziose) met een leveraandoening als kwalijk neveneffect. Dat dwong hem zijn werk in Congo gedurende twee jaren te onderbreken. In 1975 werd hij pedagogisch directeur in Levensvreugde te Aalst – een instelling voor gehandicapte kinderen, gesticht door zijn medebroeder Jozef Van den Broeck, een werk waaraan hij gehecht zou blijven. Maar dat belette

hem niet om terug te keren naar Congo en om studieprefect te worden in Kikwit en daarna in Kinshasa. Die taken wist hij te verzoenen met die van leraar en van onderpastoor. Nee, hij was niet voor één gat te vangen. Nog een laatste periode van zeven jaar in Congo bracht hij door in Popokabaka, achtereenvolgens en/of gelijktijdig als onderpastoor, als lesgever op het noviciaat van de zusters, als leraar aan het instituut Tutondele, als huisminister.

In 1992 keerde hij definitief terug naar België na een diepgaand innerlijk overleg. Daarbij hield hij rekening met zijn minder dan optimale gezondheid en met de wens om zijn Congolese confraters hun verantwoordelijkheden te laten opnemen. De eerste drie jaren verbleef hij in Aalst als bibliothecaris in de hartelijke gemeenschap van het college en uiteraard als medewerker in Levensvreugde. Was hij geen pedagoog met een warm hart voor kleinen en zwakkeren? De toestand van zijn gezondheid ging er echter niet op vooruit. In 1995 werd hij naar Leuven gezonden, naar de gemeenschap die in het woon- en zorgcentrum Dijlehof verbleef. Tot aan zijn tachtigste was hij er minister, een stille maar zorgzame gezelschap van de inwonende medebroeders, maar ook van vele medewerkers en medebewoners. Hij was er de pater foerier, de pater chauffeur, kortom de goede huisvader die ervoor zorgde dat

de leden van de gemeenschap zich goed thuis konden voelen en dat het personeel en de medebewoners van het rusthuis goed onthaald werden. En niet vergeten: hij ontpopte er zich ook als hulp in nood voor mensen die in de knoop lagen met hun laptop/desktop. Ja, veelzijdig was hij.

In 2017 werd de gemeenschap opgeheven en kwamen de zes overblijvende medebroeders over naar Heverlee. Hier leidde hij een stil bestaan, gezeten voor zijn computer en via de telefoon verbonden met familie en vrienden, dankbaar voor de trouwe rolstoelduwers, voor de gesprekken op zijn kamer, voor de medische hulp. Aan die laatste had hij een toenemende behoefte: één maal per week moest hij zich aanmelden in het hospitaal om zijn bloed te laten verversen. Uiteindelijk bleek alle medische hulp ontoereikend en is Carlos zacht ingeslapen in de vroege morgen van zondag 27 oktober 2019. 🕊️

Pater HANS van LEEUWEN (1934 – 2019)

Johannes Maria van Leeuwen werd op 19 januari 1934 geboren in Den Haag. De eerste jaren van zijn leven bracht hij door in Voorburg. Zijn vader was handelsagent. Hans was de oudste van vier kinderen: twee jongens en twee meisjes. Hij ging school in de parochie van de H. Liduina,

waar hij ook lid van het jongenskoor was en misdienaar. Tijdens de oorlog werd de kerk gebombardeerd, waarbij verscheidene doden vielen. Maar Hans bleef trouw zijn taken vervullen. Misschien lag daar de oorsprong van zijn roeping; hij kan zich in ieder geval niet herinneren dat hij ooit iets anders heeft willen worden dan priester. Hij volgde het Gymnasium A aan het Aloysius College. Direct na zijn eindexamen trad hij in op 7 september 1952. Tussen zijn filosofiestudie en zijn theologiestudie was Hans vier jaar surveillant in het internaat van De Breul in Zeist. Op 31 juli 1965 werd hij priester gewijd in Maastricht.

In 1967 promoveerde Hans tot doctor in de theologie met een proefschrift over Paul Tillich. Gedurende drie jaar was Hans medewerker van het Hoger Katechetisch Instituut in Nijmegen. In 1970 wordt hij benoemd tot docent systematische the-

ologie aan de Katholieke Theologische Hogeschool Amsterdam (KTHA) en gaat hij wonen in de studentenunit van de Vondelstraat 23. In 1976 komt daar een einde aan omdat Pater Generaal hem benoemt als Provinciale Overste van de Nederlandse Provincie.

Daarna keert hij terug naar Amsterdam en wordt rector van de opleiding. Hij werkt ook mee met het Katholieke Media Centrum in Zeist. Vanaf 1988 woont Hans in Deventer en werkt hij mee met het spiritualiteitscentrum "Om Vuur", tot het in 1992 gesloten wordt. In 1995 wordt Hans voor de tweede maal Provinciaal. Vanaf 2002 is Hans overste van de seniorencommunity van het Aloysiushuis in Den Haag. In 2012 verhuist Hans naar het Berchmanium/Aqua Viva in Nijmegen.

Zelf vat Hans zijn curriculum vitae als volgt samen: Terugkijkend op die jaren lijkt het op het eerste gezicht een beetje een lappendeken. Met lapjes van 5-6 jaar. Maar in mijn beleving zit er toch een eenheid in. Mijn leven speelde zich af binnen de driehoek Theologie-Spiritualiteit-Bestuur. Die drie hebben voor mijn gevoel alles met elkaar te maken, ja ze hebben elkaar nodig. Een theologie zonder spiritualiteit is dode theologie; spiritualiteit zonder theologie loopt gevaar diepgang te missen; bestuur is nergens als het niet gegrond is in spiritualiteit en heeft de dienende taak

die in een "manier van doen" om te zetten. Een groot deel van zijn leven heeft Hans in de interne dienst gezeten van de Nederlandse jezuïeten. Hij is jarenlang overste geweest en heeft in vele belangrijke commissies gezeten. Op die wijze is hij van grote invloed geweest op het reilen en zeilen van de Orde in Nederland en heeft hij de vorm ervan mede bepaald.

Hij had iets ondoorgrondelijks. Soms kon je raden in welke richting zijn uitspraak zou gaan. Dan had hij een ondeugende, heel sprekende blik. Maar vaak bleef verborgen wat hij zelf vond of dacht. Dat was niet zoals hij schreef: heel trefzeker en scherp kon hij analyseren en hart en ziel blootleggen van een auteur, een boek of film.

Aan de vergadertafel kon het wat langer duren eer hij het woord nam, maar als hij sprak was het bondig, nooit aarzelend (hij had er eerst over nagedacht) en glashelder. Hij kon zich goed verdiepen in anderen, kon zich ook laten adviseren en luisterde dan kritisch en gaf een commentaar wat zaken nog beter hanteerbaar maakte. Als hem gevraagd werd een proces of een bezinning te begeleiden, dan was hij beducht dat zijn gehoor niet zomaar zou overnemen wat hij zei. Liever zag hij dat je zelf ging nadenken, met de originaliteit waar hij zelf naar streefde.

De laatste maanden van zijn leven waren heel zwaar. Hij leed aan slokdarmkanker. Op 4 december stierf hij, in aanwezigheid van zijn zus, die de laatste dagen trouw aan zijn zijde was gebleven. 🕊️

Pater PAUL de CHAUVIGNY de BLOT (1924 – 2019)

Paul de Chauvigny de Blot werd op 15 mei 1924 geboren in Koetowinangoen, een kleine plaats aan de zuidkust van Midden-Java. Zijn vader werkte in de leiding van een suikerplantage aldaar. Hij had één broertje, dat gehandicapt was. Maar omdat zowel vader als moeder hun jongere broertjes en zusjes meebrachten groeide Paul op in een kinderrijk gezin. Vanwege de crisis verhuisde het gezin naar Bandung, toen Paul acht jaar was. Later verhuisde het naar Madiun. Paul volgde de HBS in Malang, waar hij zich met overgave wijdde aan sport en zijn liefde voor motorvoertuigen. Daarna volgde Paul een korte stage in een suikerfabriek, maar toen de oorlog uitbrak werd hij militair. Vanaf 1942 werd hij door Japan geïnterneerd. Vooral de tijd dat hij in Ngawi opgesloten zat in een geblindeerde cel heeft grote invloed op Paul gehad. Hij schrijft daarover: *het was alsof ik in diep gat stortte, zonder bodem, een vrije val in de diepste duisternis. En opeens voelde ik me opgevangen en gedragen, ik voelde me veilig(...). Het was*

de ervaring van een hogere macht, van een dieper leven en van een sterkere kracht, waarvoor ik geen ander woord heb dan enkel God.(...) Dat is een goddelijk milieu dat ik heb leren kennen. De diepste angst en meest ingrijpende eenzaamheid blijkt, als je erin duikt, ook mijn grootste rijkdom te zijn. (...) Het heeft me diep ervan doordrongen dat ik alles in het leven heb gekregen, helemaal voor niets. Na de oorlog studeerde Paul scheikunde aan de Technische Hogeschool in Bandung en werkte korte tijd in een suikerfabriek. Op 19 oktober 1948 trad hij in bij de jezuïeten in het noviciaat van Giri Sonta. Hij studeerde filosofie in Yogyakarta en gaf een paar jaar les op het Klein Seminarie van Mertoyudan. Van 1957 tot 1961 studeerde hij theologie in Maastricht, waar hij in 1960 priester werd gewijd. Daarna keerde hij terug naar Indonesië.

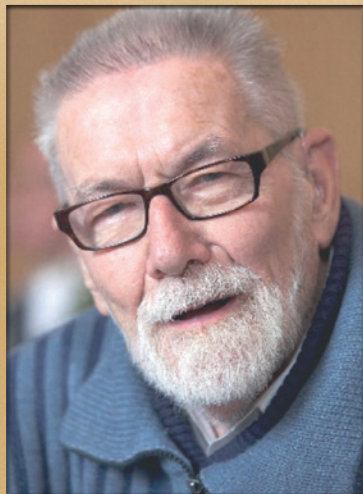
In Yogyakarta was Paul vooral werkzaam als studentenpastor en als docent aan de Staatsuniversiteit Gadjah Mada en aan andere instellingen van hoger onderwijs. Tevens was hij docent aan de Militaire Academie voor de Marine. Zijn goede contacten in deze kringen maakte het hem mogelijk om na de coup van 1965 zorg te dragen voor de politieke gevangenen en vooral voor hun families, een activiteit waaraan grote risico's verbonden waren.

De situatie werd in 1978 zo precair dat hij door zijn oversten naar Nederland werd gestuurd. Daar vond hij spoedig zijn weg, voornamelijk in het studentenmilieu. Hij werd studentenpastor voor Indonesische studenten in Nederland en Duitsland en studeerde zelf psychologie en spiritualiteit aan de Universiteit van Nijmegen. In 1981 stond hij aan de wieg van de KKI (Keluar-ga Katolik Indonesia) in Amsterdam, een nog steeds bloeiende gemeenschap van Indonesische katholieken, die ook bij zijn uitvaart met een bus vol uit Amsterdam waren gekomen. In 1979 begon Paul als campusmoderator in Nyenrode Business Universiteit, waar hij door zijn toewijding en bevologenheid een bijzondere band met studenten en alumni wist te ontwikkelen. Hij begon zelf ook aan een studie bedrijfskunde en promoveerde op zijn 80ste en werd er hoogleraar business spiritualiteit. Tot aan zijn dood bleef hij sterk verbonden met Nyenrode. Ondanks zijn hoge leeftijd

publiceerde hij onvermoeid vele boeken over business spiritualiteit, gaf door het hele land lezingen en hield hij een blog bij. Hij had een grote schare van mensen die in hem een leraar en leidsman vonden. De overvolle kerk bij zijn uitvaart, de lawine van bloemen en de talrijke getuigenissen op het digitale condoleanceregister zijn daarvan het bewijs.

Ook voor zijn uitgebreide familie was Paul een verbindende figuur. Jarenlang zorgde hij voor een hulpbehoevende nicht. Op weg om boodschappen voor haar te halen kwam hij op ongelukkige wijze te vallen, waarbij hij meerdere wervels brak en inwendige bloedingen kreeg. Dat was te veel voor zijn oude lichaam en de volgende dag, 15 december 2019, stierf hij op 95-jarige leeftijd, bijgestaan door zijn naaste familie in het VU ziekenhuis in Amsterdam.

Paul heeft een veelbewogen leven gehad, maar de teneur van zijn boeken was altijd een diepe dankbaarheid voor zijn leven, zijn roeping tot priester en de genade te mogen leven in wat hij het goddelijk milieu noemde: de ervaring gedragen en geleid te worden. 🙏

Pater GUY VERHAEGEN (ACE) (1927 – 2019)

Pater Guy Verhaegen is geboren in Merelbeke bij Gent op 8 april 1927 als voorlaatste van vijf jongens. De lagere en middelbare studiejaren doorliep hij in het Gentse Sint-Barbaracollege te Gent. De oorlogsjaren waren dramatisch voor de familie die de kant van het verzet tegen de bezetters had gekozen. Moeder, vader en twee oudere broers werden maandenlang gevangen gehouden terwijl de oudste zoon, Freddy, naar Engeland was getrokken om daar in het leger te gaan. Vader overleed als politiek gevangene in een Duits kamp in 1945. Al die tijd moest Guy mee instaan voor het familiebedrijf, een kwekerij van hoenderen, en voor wat restte van het gezin. Zou het kunnen dat

Guy zodoende al vroeg geleerd heeft in het verzet te gaan tegen onrecht? Wat daar ook van zij, dat stond zijn droom om missionaris te worden in Afrika niet in de weg. Met enige vertraging voegde Guy zich bij het noviciaat in Drongen op 20 september 1944.

Na het noviciaat volgden, getrouw aan de traditie, twee jaren juvenaat (in Wépion) en drie jaren filosofie (bij de Nederlandse medebroeders in Nijmegen). Voor zijn stage ging hij naar Bukavu, als leraar van de vierde Latijnse en als surveillant van het internaat. Die stage zou vijf jaar duren. Dan volgde de theologie in Leuven vanaf 1956. In de kerk van het nieuwe huis van Heverlee werd hij in 1959 tot priester gewijd.

Gedreven door een bekommernis voor sociale rechtvaardigheid, een eigenschap die hij geërfd had van zijn vader en grootvader, mocht hij - na het derde jaar noviciaat in Dublin - nog een master halen aan de London School of Economics ('and Political Science', zoals hij er graag aan toevoegde). Daaraan besteedde hij de jaren van 1961 tot 1967. Een vruchtbare investering, zoals later zou blijken. Terug in Congo doceerde hij ontwikkelingseconomie aan het jezuïeten scholastikaat in Kimwenza en politieke economie aan de Ecole Nationale d'Administration en aan het Groot Seminarie van Mayidi. In 1979

werd hij bovendien lid van CEPAS, het Studiecentrum voor Sociale Actie van de Centraal Afrikaanse jezuïetenprovincie, en nadien professor economie aan de Universiteit van Kinshasa.

Een man met zijn temperament kon zich echter onmogelijk beperken tot lesgeven. De theorie hoorde aangevuld te worden door politieke actie, wat door de machthebbers niet echt gewaardeerd werd. Zijn deelname aan de groep AMOS, een katholieke actiegroep die protesteerde tegen wantoestanden, leidde tot zijn uitwijzing uit Congo gedurende een jaar (1990-1991).

Daarnaast ontplooipte deze veelzijdige man nog heel andere activiteiten. Vanaf 1985 was hij lid van de Charismatische Vernieuwing te Kinshasa en aalmoezenier van de gevangenis van Luzumu in de Lage Congo. Hij ging daar eens in de maand naartoe, van 's morgens tot 's avonds, voor een Bijbelkring, voor persoonlijke gesprekken. Hij zei daarover: "Les pauvres nous évangélisent". Hij voelde zich verrijkt door de omgang met mensen die dikwijls minder werden geacht. In 1987 startte hij in Kinshasa-Binza, in samenwerking met Mgr Tshibangu, de tweede universitaire parochie die de naam kreeg 'Notre Dame de Grâce'.

Bij zijn terugkomst uit België ging hij werken in Kisangani. Hij stichtte er een paro-

chie toegewijd aan Maria, Koningin van de Vrede (een blijk van zijn Mariadevotie), was er een verantwoordelijke voor de Charismatische Vernieuwing en werkte er ook mee aan de vereniging Justice et Libération ter verdediging van de mensenrechten. Kisangani was ver van de hoofdstad en een plek waar hij minder last zou berokkenen aan de overheid. Niettemin beleefde hij ook daar hachelijke situaties, nu met Rwandese militairen die de stad bezet hielden, onder meer een confrontatie met gewapende soldaten en hun hardhandige officier. Die had hij doorstaan, zo vertelde hij later, met een sereniteit die hij enkel te danken kon hebben aan de werking van de Geest.

Vanaf 2005 verbleef hij opnieuw in Kimwenza waar hij retraites predikte en taalcorrecties uitvoerde op scripties van studenten. Om gezondheidsredenen keerde hij in 2009 naar Heverlee terug waar hij als vertaler en corrector verdienstelijk werk heeft gepresteerd. Na een ongelukkige val tijdens een wandeling op straat is hij geleidelijk verzwakt en heeft hij nog veel moeten afzien. Enkele dagen na zijn thuiskomst uit het ziekenhuis werd zijn wens om te mogen sterven vervuld. Op 18 december 2019 is hij vredig van ons heengegaan. ☹️

Pater RAYMOND SWAELEN
(1933 – 2020)

Raymond (Mon) Swaelen werd in Wilrijk geboren op 12 juli 1933 als vierde van vijf kinderen van Jozef Swaelen, aannemer-huisschilder, en Jozefa Liekens. In 1953 voltooide hij zijn middelbare studies aan het Sint-Jan-Berchmanscollege van Antwerpen waarna hij intrad in het noviciaat van Drongen. Na twee jaren filosofie begon hij aan de kandidatuur in de natuurwetenschappen aan de Universiteit van Leuven. Droomde hij van een leven als bioloog? Alleszins was de keuze voor deze studierichting symptomatisch voor zijn belangstelling voor de wonderen van de natuur die hij zijn leven lang zou bewaren. In afwachting van een meer definitieve keuze zou hij het gebruikelijke curriculum

van de typische jonge jezuïet doorlopen. Legerdienst in Aalst en Antwerpen (1957-1959), drie jaren stage als surveillant en leraar in het college van Turnhout (1959-1962), ten slotte vier jaren theologie in Heverlee (1962-1966). Dat alles bekroond door de priesterwijding in 1965 en het derde proefjaar in Drongen (1966-1967). Zijn aanvankelijke belangstelling voor de biologie was ondertussen overvleugeld door een heel nieuwe belangstelling. Hij had kennis gemaakt met een wereld waarmee hij voorheen helemaal geen voeling had gehad, de wereld van de arbeiders en van de priester-arbeiders. Dat had hij te danken aan de geest van het Vaticaans concilie en aan contact met confraters die al vroeger die richting hadden ingeslagen, in de arme Noord-Antwerpse wijk van 'den Dam'. Priester-arbeider worden, dat werd zijn nieuwe roeping in zijn jezuïetenroeping. Van 1967 tot 2011 is hij gewone handarbeider ("handlanger") geweest in de grote metaalfabriek van SIDMAR in Zelzate, in het rollenmagazijn. Zwaar werk was dat, maar hij wilde nu eenmaal arbeider zijn tussen de arbeiders. Daarom heeft hij zich de eerste jaren niet laten kennen als priester, een anonimiteit die hij niet lang kon en ook niet lang wilde volhouden. Wel heeft hij alle bevorderingen afgewezen die hem nochtans herhaaldelijk werden aangeboden. Hij was immers een 'goede arbeider', ook in de ogen van zijn bazen.

Tijdens zijn eerste jaren in die metaalfabriek, tot in 1994, woonde hij samen met een confrater die daar wijkwerker was en die er een heel ander levensritme op na hield dan dat van een arbeider. Van 1994 tot 2011 nam hij daarom alleen zijn intrek in een huisje dat zelfs zijn geestgenoten schamel noemden. Maar dat wel beantwoordde aan zijn verlangen om verder te gaan dan wat hij de "fictieve" kloosterlijke armoede noemde en om het leven te delen van de ware armen.

'Priester-arbeider' zijn heeft een niet te vermijden sociale prijs. Deze stille man had meer contact met een kringetje medestanders uit het "sociale apostolaat" dan met de andere Vlaamse jezuïeten. Wat wisten die van hem? Bijvoorbeeld dat hij na zijn pensionering iedere dinsdag in de Antwerpse Londenstraat een middagmaal verzorgde voor bejaarde en eenzame buurtbewoners. Hieruit konden zij afleiden hoe hij omging met zijn vriendenkring in het arbeidersmilieu. Minder gekend was de zorg die uitging naar zijn zus, die het niet breed had, en naar haar opgroeiende kinderen die, naar eigen zeggen, een wijze en inspirerende oom erg nodig hadden. Met hen trok hij de natuur in, op zoek naar sporen van konijnen, reeën en dies meer. Zijn biologische belangstelling had hij niet volledig achter zich gelaten.

Maar het lichaam moet meewillen, een arbeidersbestaan laat sporen na. Zijn tanende gezondheid dwong hem uiteindelijk om zich terug te trekken in Huize Stracke (Capenberg) te Boechout (2013). Daar kende zijn leven, mede dankzij de constante en liefdevolle verzorging, een opmerkelijke nabloei. Daar kon hij zich wijden aan oude hobby's zoals de fotografie, daar kon hij schilderijtjes afwerken, daar kon hij meezingen met het lokale koor. Maar dat alles verbleekte bij de kwaliteit die allen rondom hem het meest getroffen heeft. Men ontdekte hem als een zachtaardige en innemende man die niet getekend was door een zwaar leven als arbeider en wiens aanwezigheid een zegen was voor de gemeenschap waarin hij verbleef, die van zijn confraters en die van de andere gasten van Huize Stracke. Jammer genoeg kon die nabloei niet lang blijven duren. De laatste maanden waren moeilijk: van het ziekenhuis naar de zorgafdeling. Afgeleefd is hij in Capenberg overleden op 20 februari 2020. Zijn lichaam heeft hij geschonken aan de wetenschap, zijn leven had hij geschonken aan de armen. 🙏

Pater STEVEN van der GRINTEN (1930 – 2020)

Steven werd in Heerlen geboren in een gezin van vijf kinderen. Zijn vader was mijnbouwingenieur, zijn grootvader oprichter van de bekende firma van kopieermachines uit Venlo. Aan moederszijde was hij verwant aan de jeneverfabrikant Nolet uit Schiedam. Steven volgde het gymnasium B, eerst aan het Bernardinus College van de franciscanen, na de oorlog voortgezet in het jezuïeteninternaat in Gulpen. Op 7 september 1948 volgde hij het voorbeeld van de broer van zijn moeder Zoetmulder en trad in bij de jezuïeten in Grave. Na het noviciaat en de filosofie studeerde hij biologie in Utrecht en theologie in Maastricht. Op 31 juli 1964 werd hij priester gewijd in Maastricht. Zijn terti-

aat deed Steven in de Verenigde Staten van Amerika.

Van 1966 tot 1988 was Steven verbonden aan het Stanislas College in Delft waar hij biologie doceerde en godsdienst. Die school maakte zich sterk met het zogenoemde "Plan Delft", waarvan de belangrijkste elementen bestonden in het transformeren van de jongensschool naar een gemengde school en het eigentijds uitdrukking geven aan de katholieke signatuur van de school in een snel seculariserende wereld. Dat resulteerde in een "Ignatiaanse Pedagogiek", waarbij gewerkt werd aan "heel de mens". Steven zette zich ook in om de ouders bij de school te betrekken door huisbezoeken en door ouderavonden te organiseren over pedagogie en godsdienst. Die aanpak heeft ertoe geleid dat van de zes oorspronkelijke jezuïetencolleges in Nederland alleen het Stanislas College nog steeds de signatuur van jezuïetencollege heeft. Steven zette zich vooral in voor de HAVO-leerlingen, die op de school vaak als tweede keus werden beschouwd. Steven was ook dirigent van het schoolkoor. Hij introduceerde het carnaval op een school waar veel van de leerlingen uit het nuchtere Westland kwamen. Bestuurlijk was Steven ook buiten de school actief. Hij was lid van de Onderwijs Commissie van de Biologie Raad en redacteur van het Bulletin voor Docenten in de Biologie. Internationaal was Steven

lid van het World Council for Curriculum and Instruction, van 1973-1976 als voorzitter, wat hem voor vergaderingen over de hele wereld bracht en ruim gelegenheid bood voor zijn hobby van fotograferen, vereeuwigd in vele fotoboeken.

In de communauteit zorgde Steven voor de tuin, die hij zo inrichtte dat er het gehele jaar bloeiende bloemen waren. Van zijn moeder, kooklerares, had hij de liefde voor koken geërfd

In die tijd begon hij zijn assistentie in de recent opgerichte Adelbertkerk in Delft-Zuid, waarmee hij 33 jaar verbonden bleef, als celebrant en dirigent van het koor, wat hem de gelegenheid gaf een eigentijdse liturgie te vieren.

Na zijn pensioen werd Steven van 1989 tot 1995 provinciaal van de Nederlandse jezuïeten en nam als zodanig deel aan de 34ste Algemene Congregatie in Rome. Ook daarna bleef hij zeer actief op bestuurlijk terrein: hij werd bisschoppelijk vertegenwoordiger bij de Nederlandse Katholieke Oudervereniging waar hij veel tijd en aandacht aan besteedde. Hij werd ook lid van het Bestuur van de Laurentius Stichting, de koepel boven een groot aantal katholieke basisscholen in en rond Delft. Uit zijn tijd als provinciaal stamde zijn voorzitterschap van de Kommissie Onderlinge Solidariteit van de Konferen-

tie Nederlandse Religieuzen, een functie die hij vele jaren heeft vervuld.

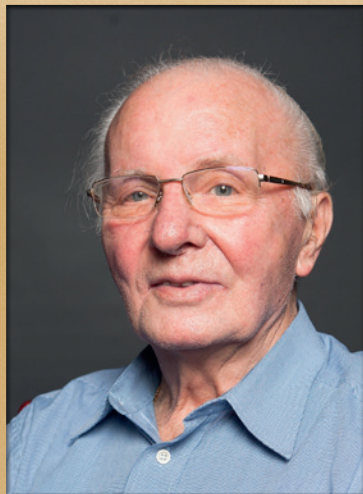
Hij werd ook gevraagd voor de vertrouwelijke functie van privé secretaris van de Nuntius om die van advies te dienen over de nationale politiek en de plaatselijke kerk.

Na een aanval van hepatitis in 2010 nam zijn gezondheid geleidelijk af en begon hij afscheid te nemen van zijn vele functies en activiteiten. In 2012 sloot het huis aan de Amaliastraat in Den Haag, waar hij woonde en verhuisde Steven naar het klooster-bejaardenoord in Nijmegen, waar hij een vriendelijke en alomteweerde huisgenoot werd. Hij overleed er op 4 maart 2020 rond het middaguur. ☹️

Broeder HUUB WIMMERS (1934 – 2019)

Broeder Huub werd geboren in Oud-Valkenburg (later Valkenburg-Houthem genoemd en nu Valkenburg aan de Geul) in een gezin van acht kinderen.

Op 18 september 1951 begon hij aan het postulaat en op 18 maart 1952 aan het noviciaat van de jezuïeten in Mariëndaal, Grave. Na zijn geloften werkte hij vele jaren als kok, aanvankelijk vooral in de opleidingshuizen, waar veel jonge men-

sen gevoed moesten worden. Dat deed Huub met verve. Als broeder-kok maakte hij lange uren. Met weinig krachten in de keuken en een beperkt budget werd van de kok verwacht dat hij toch een voedzame maaltijd op tafel wist te zetten. In de vormingshuizen ging het dan al gauw over drie maaltijden per dag voor meer dan honderd mensen. Zeven dagen in de week. Huub was creatief, hij wilde niet alleen voedzaam maar ook lekker koken voor de jonge mensen in opleiding. Dat hij daarbij soms van de officiële regels moest afwijken – b.v. dat broeders geen recepten in krant of kookboek mochten opzoeken – vond hij alleen maar leuk. Zo kwam het Berchmanianum aan zijn eerste nasi goreng maaltijd; er bleef geen korreltje over. Op Oudejaarsavond smokkelde hij oliebolletjes naar de studenten. Op zijn

oude dag zou hij daar smakelijke verhalen over vertellen. Van 1962-1970 was hij kok van het internaat "De Breul" in Zeist.

Daarna begon een heel andere periode in zijn leven. Hij studeerde voor verpleger en werd hoofdverpleger aan het St. Antonius Ziekenhuis in Nieuwegein op de afdeling voor terminale kankerpatiënten. Daar heeft hij zeer veel betekend voor de zieken, zowel in het ziekenhuis als in thuiszorg. Daarbij nam hij ook taken op zich die niet direct met verplegen te maken hadden, zoals koken voor een gezin waar de moeder ernstig ziek was. Ook hier keek Huub niet op een uur of wat extra. Het leidde tot een documentaire op de televisie, getiteld Ik blijf bij je. Hij ontving voor zijn werk in 1995 de legpenning van de Professor Helderling Stichting wegens bijzondere verdiensten in de zorg voor de zieke medemens. Een jaar later werd hij Ridder in de Orde van Oranje Nassau. Bij die gelegenheid zei hij: De medici in een ziekenhuis bekijken dat technisch-medisch. Maar ik vond dat niet voldoende. Ik ging kijken waar de mensen vandaan kwamen. Want dan pas kon ik ze zo goed mogelijk begeleiden. Ook na zijn afscheid van het ziekenhuis bleef hij werkzaam als verpleegkundige voor terminale kankerpatiënten.

Broeder Huub heeft zelf ook ervaren wat het is om ziek te zijn: Twee hersenbloedingen maakten hem gedeeltelijk verlamd,

maar met een ijzeren wilskracht oefende hij jarenlang zijn spieren zodat hij kon blijven lopen. Speciale, zware schoenen hielpen hem daarbij, maar het was een heel karwei om die aan te trekken. Zo kon hij nog jarenlang zijn eigen boodschappen doen en zijn eigen huishouding voeren. Als iemand op bezoek kwam kon hij rekenen op een vier-gangen-maaltijd. Hij had schriften vol recepten.

Het was een hard gelag voor hem de vrijheid van een eigen flat op te geven en naar het Berchmanianum te gaan, maar ook dat heeft hij manmoedig gedragen. Het viel hem niet gemakkelijk naar Nijmegen te komen, maar toen hij er eenmaal was, heeft hij zich ingezet om het zijn medebroeders zo aangenaam mogelijk te maken. Hij introduceerde 's avonds in de recreatie hapjes, die hij vaak zelf in elkaar knutselde. Hij had met zijn verplegersoog in de gaten met wie het minder goed ging en maakte daar melding van. Als er iemand op sterven lag stond Huub altijd klaar om bij hem te waken. Urenlang zat hij aan het doodsbéd, met een mengeling van professionele aandacht en met de rozenkrans in de hand en een beeldje van Sint Jozef naast zich op de rollator. Zijn grote inspirator was bij dit alles de heilige Jozef. Heel graag ging hij op bedevaart naar Smakt. De stille timmermans-werkplaats in Nazareth was Huub lief. In de stilte vond hij zijn kracht. Vooral het Heilige Uur, de nacht voor iedere Eerste

Vrijdag was hem heel dierbaar. De laatste maanden van zijn leven waren zwaar. Hij overleed in Aqua Viva aan een longontsteking op 6 maart 2020. 🕯

Pater JOS PEETERS (1923 – 2020)

Jos Peeters werd geboren in Berchem bij Antwerpen op 24 september 1923 als oudste van de vijf zonen van Jozef Peeters, bediende, en van Gabrielle Van der Wateren. Vanaf 1935 volgde hij de Latijns-Griekse humaniora aan het Xaveriuscollege te Borgerhout waarvan de eerste abituriënten, waarvan hij er één was, niet zonder problemen afstudeerden. In september 1941 voegde hij zich bij het noviciaat in Drongen: een harde tijd. De gebruikelijke studies moest hij voltooien, wegens de omstandigheden, op ongebruikelijke plaatsen. Klassieke filologie (1943-1946) in Drongen en Wépion, filosofie (1946-1949) in Wépion, Eegenhoven en Nijmegen, theologie (1951-1955) in Leuven. Dat alles onderbroken door een stage in Costermanstad (het huidige Bukavu) en één jaar in Vichy en in de Zwitserse bergen om zijn gezondheid weer op peil te brengen. Tot priester werd hij gewijd in 1954. Na zijn derde proefjaar was hij gedurende één jaar socius van de novice-meester in Drongen.

Aan die vormingsjaren kwam een einde toen hij in 1956 werd aangesteld als tuchtprefect, leraar en jeugdaalmoezenier in het college van Antwerpen. Dat was de aanloop naar het grote werk, zijn levenswerk, dat hem gedurende vele jaren zou toevertrouwd worden in de Universitaire Faculteiten Sint Ignatius Antwerpen. Van 1961 tot 1985 is hij er tuchtprefect geweest, met een beter woord, studentendecaan. Daarvoor was hij de geknipte man, daaraan heeft hij zijn naam en faam te danken.

Legendarisch was zijn onfeilbaar geheugen. Iedere student die voor het eerst over de universitaire drempel stapte, werd door hem persoonlijk verwelkomd met naam, toenaam en enkele woorden extra die de indruk gaven dat hij ook de voorgeschiedenis en het karakter van de nieuweling al in kaart had gebracht. Dat maakte een enorme indruk op de studenten en vormde een stevige basis voor zijn gezag. Toen er op zeker ogenblik een staking uitbrak, wist hij precies wie hij moest aanspreken en kon hij met enkele goed gekozen woorden het oproer bedwingen. Tijdens de examens ging hij al bemoedigend rond, overal adviezen en zelfs snoepjes uitstrooiend. Na de examens feliciteerde hij de gelukkigen en troostte hij vol meevoelen de ongelukkigen. Ja, hij was de man van de "cura personalis". Vaak bemiddelde hij bij de professoren door hen te voorzien

van belangrijke informatie. Bij het overlijden van een ouder bezocht hij de familie en was hij aanwezig op de uitvaart. Bij de dood van een student konden de ouders en de vrienden op hem rekenen. Af en toe gebeurde het dat een student verdween. Terwijl de politie afwachtte ging Jos ging zelf op onderzoek uit. Hij ontdekte dat de student naar Amsterdam verkast was en ging met een aantal medestudenten de ronde doen van de bruine kroegen totdat ze het verloren schaap terugvonden, tot opluchting van de ouders (en van de student zelf).

De functie van prefect kreeg bij hem een grote actieradius en diepgang en hij vervulde die met grote inzet en enthousiasme. Daardoor ook stond hij dicht bij zijn studenten. Was de rector het hoofd, hij was het hart van de UFSIA. Hij kon luisteren met fijne voelhorens en groot

psychologisch doorzicht, waardoor hij problemen detecteerde die anders onder de radar zouden gebleven zijn. Bovenal echter was hij priester. Hij beleefde zijn rotsvast geloof op een ongecompliceerde wijze die beter overtuigde dan geleerde theologische discussies.

In 1985 werd hij pastoor in de Turnhoutse Pinksterparochie. Een bloeiende parochie was dat. Ze bleef dat tijdens en dankzij zijn pastoraat. Op die nieuwe taak was hij voorbereid door de pastorale kwaliteiten die voorheen al gebleken waren en door zijn jaarlijks verblijf, tijdens de zomervakantie, als aalmoezenier in een lers bejaardentehuis. In 1993 keerde hij echter terug naar de gemeenschap van Loyola, als minister, kerkprefect, zielzorger en als levendige confrater. Met de sterk uitgedunde gemeenschap verhuisde hij in 2006 naar het nieuwe huis in de aanpalende Grote Kauwenberg en ten slotte, in 2015, naar Heverlee.

Hij heeft een gezegende leeftijd bereikt die de laatste jaren helaas overschaduwd werd door ziekte. Zijn geheugen was toen niet meer wat het ooit geweest was. Het bericht van zijn overlijden op 18 maart 2020 zal velen diep geraakt hebben: naast zijn confraters en vrienden ook vele generaties oud-leerlingen en oud-studenten. Zo jammer dat die, in tijden van epidemie, zijn uitvaart niet mochten bijwonen. ☹️

Pater CYRIEL VAN DOORSSELAER (1913 – 2020)

Cyriel Van Doorselaer werd geboren in Sint-Pauwels-Waasland op 16 maart 1913 als vijfde van de tien kinderen van Emiel Van Doorselaer, een vlashandelaar, en van Maria Smet. Alice, de oudste, werd Witte Zuster, missionaris van Onze Lieve Vrouw van Afrika. Ghisleen, de derde oudste, werd jezuïet missionaris in India en stierf daar in 2012 in de leeftijd van 102 jaar. Wat bevestigt dat de familie uit goed hout gesneden was. Cyriel deed zijn Latijns-Griekse humaniora in de apostolische school die aansloot bij het Sint-Jozefcollege van Turnhout, waarna hij op 23 september 1931 te Drongen intrad. Na het noviciaat volgden een jaar klassieke talen in Drongen, drie jaar filosofie in Tullamore (Ierland), een jaar koloniale wetenschappen in Leuven (1937-1938). Waarom Tullamore, waarom die koloniale wetenschappen? Er zijn geen getuigen meer maar wij mogen gissen dat hij toen al een leven als missionaris voor ogen had. Zijn stage deed hij als surveillant in het Sint-Barbaracollege te Gent (1938-1941). Daarna kwam de theologie te Leuven, bekroond door de priesterwijding door mgr. Jan Van Cauwenberghe op 27 juli 1944. De vormingstijd sloot hij af met het derde jaar te Arlon met Georges Dirks als instructor. In 1946 begon zijn diensttijd in de financiële administratie van de Sociëteit. Maar

eigenaardig genoeg aanvankelijk niet in een missiegebied maar in eigen land. Hij werd vice-missieprocurator met volle bevoegdheid. In principe berustte het eigenlijke gezag bij pater Verhoosel, missieprocurator en adjunct van de generale econoom, maar die verbleef in het verre New York. Na 12 jaar stapte Cyriel dan toch over naar een missiegebied en werd in Kinshasa de eerste econoom van de Centraal Afrikaanse Provincie onder de provinciaals Victor Mertens en André Folon. En dat veertien jaar lang. Hij was een bekwaam en plichtsgetrouwe boekhouder die erop toezag dat de maandelijks, de trimestriële en de jaarlijkse rekeningen tijdig en accuraat konden afgesloten worden. Hij was er zich terdege van bewust dat de beginnende provincie een grote provincie moest worden die financieel kon

instaan voor de vorming van veel jonge leden. Met de hem typerende vroomheid placht hij op het einde van het jaar een kaarsje aan te steken bij het beeld van Onze Lieve Vrouw op zijn bureau met de bede dat zij hem zou helpen om tot een sluitende balans te komen. En verhoord werd hij.

Het licht op de kandelaar kan niet ongezien blijven. In 1972 benoemde pater Arrupe hem tot medewerker in het centrale economaat van de Sociëteit te Rome. Daar heeft hij 25 jaar lang veel vreugde beleefd zowel aan zijn werk als aan het gezelschap en tevens een onvergetelijke indruk nagelaten bij zijn medewerkers en medewerksters. Al dat cijferwerk heeft hem niet belet het werk van een priester op zich te nemen. Nooit sloeg hij de vraag af om in een gemeenschap van zusters of van broeders in de eucharistie voor te gaan.

In 1997, op 84 jarige leeftijd, keerde hij terug naar Brussel, naar de Gesu, als operator. Ook hier konden zijn confraters, zoals die van Kinshasa en die van Rome, merken dat Cyriel een opgewekte medebroeder was, nooit verlegen om een grappige en steeds erop uit om iedere zondagmiddag partners aan te trekken voor enkele uren bridge. Belangrijker nog: in de vele gemeenschappen waar hij de boekhouding op poten (of op orde) heeft helpen

zetten bleef hij bekend om zijn kunst van het gesprek.

Toen de residentie van de Gesu gesloten werd op 1 augustus 2004 vond hij in Heverlee zijn nieuwe en laatste thuis. Hier wordt zijn honderdste verjaardag feestelijk gevierd in aanwezigheid van de Vlaamse televisie. Maar wij weten het, oud worden heeft nadelen. Zijn hardhorigheid werd een volledige doofheid die deze presente en communicatieve medebroeder isoleerde (maar zijn humeur niet aantastte). De laatste jaren verbleef hij op zijn kamer. Ook ten gevolge van een beroerte is het leven langzaam uit deze ogenschijnlijk onsterfelijke mens gegaan. Op 19 maart is hij ingetreden in de vreugde van zijn Heer. Hij was dan op één na de oudste mannelijke landgenoot en op één na de oudste jezuïet wereldwijd. Op zijn uitvaart konden jammer genoeg geen familieleden aanwezig zijn, deels vanwege de corona-lockdown, deels omdat hij zowat alle familieleden van zijn en van de volgende generatie had overleefd. 🙏

Pater HANS PUTMAN (1938 – 2020)

Hans werd op zondag 12 juni 1938 geboren in Nijmegen als oudste in een gezin van zes kinderen. Zijn vader was leraar klassieke talen aan het Canisius Col-

lege in Nijmegen, waar ook Hans naar het gymnasium ging en in de hoogste klassen les van zijn vader kreeg. Na het behalen van zijn eindexamen trad Hans op 7 september 1956 in bij de jezuïeten in Grave. Na de studie filosofie vertrok hij in 1962 naar de missie van het Nabije Oosten. Twee jaar studeerde hij Arabisch in Bikfaya en was vervolgens surveillant aan het College in Cairo. Daar moest hij lesgeven aan wat in zijn ogen verwende jongens waren; hij had zich het leven als missionaris anders voorgesteld. Wat dat betreft zou hij later nog voldoende aan zijn trekken komen. Vanaf 1966 studeerde hij theologie in Lyon en hij werd priester gewijd op 12 april 1969 in Amsterdam. Daar Hans voorbestemd was om docent kerkgeschiedenis te worden vervolgde hij zijn studie en behaalde hij in 1970 aan de Universiteit van Lyon een doctoraat met een these over de nestoriaanse kerk tussen 780 en 823.

Docent kerkgeschiedenis is hij niet geworden. Hans werd op de eerste plaats pastor, spiritueel, retraiteleider.

Van 1973 tot 1979 was Hans in Tanail (Libanon) om een retraitehuis op te richten. Daarna was hij tot 1989 in Minia (Zuid-Egypte) novicemeester, gevolgd door enige jaren in Cairo en Alexandrië als spiritueel en retraiteleider.

Van 1996 tot 2012 was Hans werkzaam in Khartoum (Sudan) aan het grootseminarie. Zowel in Minia als vooral in de Soedan moest Hans werken in armoedige omstandigheden. Dat was geheel volgens zijn eigen verlangen. Hij deed ook veel voor arme mensen en zijn aandacht ging vooral uit naar gehandicapten. Dankbaar was hij voor de steun die hij daarvoor ontving van zijn familie. Wekelijks ontving hij een brief van zijn moeder en na haar dood van zijn oudste zus, die ook regelmatig pakketten opstuurden voor Hans' "kinderen". Zijn familie kwam hem ook opzoeken in de plaatsen waar hij werkte en had een goed beeld van onder wat voor omstandigheden Hans moest werken.

Zijn laatste jaren bracht hij door in Syrië en Bethlehem. Van daaruit gaf hij vele retraites, wat hij ook daarvoor al veel had gedaan. Zusters hadden daarbij zijn speciale aandacht omdat die vaak in armoedige omstandigheden moesten werken onder zieke en gehandicapte mensen; velen heeft hij opgebeurd. Ook jonge mensen hadden zijn aandacht en voor velen van hen is hij een leidsman en raadgever geweest. Over hen schreef hij in het tijdschrift Cardoner: 'Hoe is het mogelijk dat jongeren op zo korte tijd zo diep getroffen kunnen worden en veranderen? Ze leren bidden, ze ontdekken de waarde van de Schrift, ze leren de stilte beschouwen als een rijkdom, ze komen voor het eerst in contact met Jezus Christus, ze zoeken een weg om zich edelmoe-dig ten dienste te stellen van de Kerk'.

Hans was een begenadigd retraiteleider en een geliefd pastor. Hij inspireerde door zijn authenticiteit en door zijn zichtbare vreugde en dankbaarheid voor het werk dat hij mocht verrichten in de Wijngaard van de Heer.

Ongeneeslijk ziek keerde hij in maart 2020 terug naar Nederland om afscheid te kunnen nemen van zijn familie. Hij was blij dat hij in zijn laatste dagen werd bijgestaan door zijn eigen neef, die huisarts is in Nijmegen. Hij stierf op zondagochtend 29 maart in Huize Aqua Viva. Op zijn bidprentje stond een tekst uit zijn

boekje De ware vreugde, die hem goed tekende: Na een heel leven in landen met veel sociale, politieke en religieuze spanningen ben ik een wonderlijk gelukkig man. Terwijl ik dit schrijf, voel ik zelfs een zekere schaamte dat ik zo gelukkig ben in een wereld met zoveel vormen van lijden. Het leven in toewijding aan God is voor mij een bron van vreugde vanuit een altijddurende liefde. De ware vreugde kan enkel de vrucht zijn van een leven dat gegeven wordt zonder voorbehoud of compromissen. In de evangelische raden is de zelfverloochening de voorwaarde voor een zelfontplooiing die nooit ophoudt. ✎

Broeder RAF DEWEER (1928 – 2020)

Raf Deweer werd op 2 december 1928 geboren in Sint Lodewijk-Deerlijk, West-Vlaanderen, als tweede van de vier kinderen van Alois Deweer, een textielbewerker, en van Maria Verschuere. Toen Raf dertien en een half jaar oud was, in 1942, stierf zijn vader en moest hij, na de lagere school, mee de kost gaan verdienen. Eerst in een boerderij en daarna als arbeider in de staaldraadfabriek van Bekaert in Zwevegem. Hij vertelde graag dat hij van meneer Bekaert 20.000 frank kreeg toen hij naar Congo vertrok. Maar laten we niet vooruitlopen, eerst nog iets over zijn legerdienst, bij de paracommando's.

Met zijn gestel en zijn durf kon hij die opleiding aan. Op zijn zeven sprongen als parachutist was hij fier. Daarbij kwam dat de hogere soldij hem toeliet zijn moeder te ondersteunen.

Zijn oom, broeder Cyriel Verschuere, was al jaren doende als bouwheer in de Kisantu-missie. Allicht hebben diens verhalen Raf doen dromen van een ander leven. In 1955, 26 jaar oud, trad hij in het noviciaat van Drongen. Hij was er dadelijk goed ingeburgerd als de wijze en soliede medebroeder van de veel jongere novicen. Enkele tijd deed hij dienst als de hulpkok van broeder Verkissen. Tevens mocht hij zich voorbereiden op het missionarisleven door avondlessen te volgen in lassen en smeden.

Tijdens zijn eerste jaar in Congo (1959) was hij in Lemfu opzichter van de veestapel van het bisdom Kisantu, samen met broeders Brant en Speleman. Maar al gauw stapte hij over naar het Centre Médico-Scolaire van Kisantu waar hij bij zijn oom Cyriel de stiel van het bouwen leerde. Samen met hem bouwde hij daar, in de periode van 1960 tot 1971, de parochiekerk van de Drie-Eenheid. En vervolgens, op basis van plannen van broeder Dequeker, scheutist en architect, de klassen en de feestzaal van het college Kubama, het huis van de jezuïetencommuniteit en het huis van de zustergemeenschap.

De gave der talen, nee, die had hij niet gekregen. In Kisantu had hij wat Kintandu geleerd, het lokale Kikongo. Op zekere dag ging hij op consultatie in het hospitaal waar de dokter uitsluitend Franssprekend bleek te zijn. Een lokale tolk moest het Kintandu van Raf vertalen in het Frans en het Frans van de dokter in het Kintandu... Het opmerkelijke is dat zijn gebrekkige taalkennis hem niet verhinderd heeft om in goede verstandhouding om te gaan met zijn arbeiders op de vele plaatsen waar hij werkzaam is geweest. Hij was overal populair. Hij werkte altijd samen met de arbeiders die hij zelf had aangeworven en nooit zou hij een siësta doen in het heetst van de dag. Hij ging pas rusten als zij naar huis waren.

Voor Raf begon de periode van de grote bouwwerken in 1971. Een overzicht? 1971-1973: in Kimwenza een reeks auditoria voor het scholastikaat. 1974: in Popokabaka een watertoren, een nieuwe toren voor de kerk en een uitbreiding van het bisschops-huis. 1975-1979: in Kigali, Rwanda, samen met P. Verwilgen het bezinningscentrum Christus. 1980-1983: in Kimwenza nieuwe auditoria en een grote feest- en toneelzaal voor het scholastikaat. 1982-1983: in Kimwenza de Jubileumkerk, ter herdenking van de honderdste verjaardag van de aankomst van de jezuïeten in Congo. Daarna, in Kinshasa, de nieuwe Jezuïetenprocuur ('Servico'). 1985-86: in Pelende het bezinningscentrum La Storta. Vervolgens in Ininagi vergroting van het bestaande huis en een gebouw voor het centrum Féy Alegria.

Tussen 1990 en 1998 bouwde hij nog in Kimwenza nieuwe auditoria en kantoren. Vanaf toen begon hij het wat rustiger aan te doen. Maar desondanks vond hij nog de tijd om, 800 km ver in het binnenland, de kerk van Kasongo-Lungu te herstellen en vergroten. Maar in 1998 verplichte een ziekte hem naar België terug te keren. Die overgang verliep aanvankelijk moeizaam. Gelukkig werd hij goed opgevangen, eerst door zijn familie en vervolgens, in Turnhout, door pater Dumon die zijn onafscheidelijke vriend werd. In 2008 verhuisde hij naar Drongen en ten slotte, in 2011, naar Heverlee.

Zowel bij de medebroeders als bij zijn familie was broeder Raf gekend als een goede en geliefde compagnon die wist wat hij wilde. Overal viel zijn gediensigheid op en zijn gebedsleven: elke voormiddag was besteed aan zijn gebeden. Aan zijn ongekunstelde vroomheid bleef hij trouw tot aan zijn overlijden op 19 april 2020. 🕊

Pater LAMBERT van den HEUVEL (1930 – 2020)

Lambertus Martinus van den Heuvel werd op 23 december 1930 geboren op de boerderij van zijn grootouders, te Vorstenbosch (tegenwoordig gemeente Bernheze) als oudste in een gezin van tien kinderen. Na de oorlog ging hij naar het kleinseminarie van de paters Norbertijnen. Tijdens de geschiedenislessen hoorde hij daar over de jezuïeten, wat hem er toe bracht om na zijn eindexamen Gymnasium A op 7 september 1951, in te treden in die Orde. Een broer werd Witte Pater en werkte later in Oeganda. Reeds tijdens het noviciaat vertrok Lambert met enige co-novicen met de Willem Ruys naar Indonesië. Daar maakte hij zijn noviciaat af in Giri Santa en bestudeerde hij de Javaanse taal en cultuur. Al spoedig stond hij bekend onder de Javaanse versie van zijn naam: Sugiri ("giri" betekent "heuvel"). Later nam hij ook de Indonesische nationaliteit aan. Drie jaar studeerde hij filosofie in

Yogyakarta en daarna werd hij drie jaar surveillant en leraar Latijn op het kleinseminarie in Mertoyudan. Daarna ging hij terug naar Yogyakarta om theologie te studeren. Op 31 juli 1964 werd hij in Yogyakarta priester gewijd door bisschop Justinus Darmojuwono, die later de eerste Indonesische kardinaal zou worden. Tertiaat deed Lambert in Duitsland (Münster) in 1966.

Terug in Indonesië werd Lambert pastor in de parochies Purbayan en Dirjadipuran in Surakarta. In 1977 vertrok hij naar Jakarta, waar hij de rest van zijn leven zou blijven.

Aanvankelijk werd hij pastoor van de parochie Mangga Besar; de kerk was een voormalige ijsfabriek en de parochianen waren voornamelijk Chinese winkeliers en handelaren. Daar kwam hij in contact met de charismatische beweging en hij zag al spoedig de potentie daarvan voor de participatie van de leken in het leven van de kerk. In Dublin bezocht hij een congres om te onderzoeken wat de charismatische vernieuwing kan bijdragen aan de bestaande parochies. Niet alleen in de liturgie, waar de preek vaak werd vervangen door het getuigenis van de aanwezige gelovigen, maar ook door cursussen en trainingen in catechese programma's, "joyful discovery" retraites, bijbelstudies, seminars over persoonlijke

heling, evangelisatie en gebedsgroepen, die het geloof zeer persoonlijk maakten. Ondanks het nieuwe elan dat de charismatische beweging in de parochies bracht, werd het door de bisschoppen met argusogen bekeken, zeker toen een grote groep van ongeveer 800 mensen zich van de katholieke kerk afscheidde en overging naar de Bethelkerk, die daar veel sympathieker tegenover staat. In romo Sugiri vond de bisschop van Jakarta een geschikte moderator voor de charismatische beweging. Vanuit zijn Ignatiaanse spiritualiteit maakte hij onderscheid tussen de genaderijke invloed van de Heilige Geest en de dwaalgeesten van esoterie en kwakzalverij. Gedurende twaalf jaar heeft hij deze taak met hart en ziel vervuld ten bate van duizenden katholieken. Niet alleen in Jakarta, maar in de hele

archipel heeft hij cursussen, seminars en workshops gegeven en in ieder diocesis een secretariaat opgericht. Zijn ervaringen heeft hij samengebracht in het boek *In Spiritu Domini, Aku percaya akan Roh Kudus* (In de Geest van de Heer, Ik geloof in de Heilige Geest).

In 1995 werd dat werk overgenomen door pater Gerard Koelman en verhuisde Lambert naar de kathedraal van Jakarta. In 2004 werd hij pastoor van de Theresia-parochie in de welvarende wijk Menteng. Ook na zijn emeritaat bleef hij wonen in de pastorie van die parochie en bleef hij pastoraal actief. De laatste jaren van zijn leven was hij een gedreven schilder. Ruim 300 schilderijen kwamen er van zijn hand. Zijn grote voorbeeld daarbij was de 16de -eeuwse jezuïet Jeronimo Nadal die Bijbelse gravures gebruikte voor zijn prediking. Ook Lambert schilderde voornamelijk Bijbelse taferelen. Afbeeldingen van zijn schilderijen zijn bijeengebracht in een boek: *Together with Jesus*. In 2014 ontving hij een Koninklijke Onderscheiding. Op 11 juni 2020 stierf romo Lambert Sugiri van den Heuvel in het Abdi Waluyo ziekenhuis in Jakarta. Vanwege de corona-maatregelen werd zijn lichaam niet naar Giri Sonta overgebracht, maar gecremeerd. De as wordt bijgezet op het jezuïetenkerkhof van Giri Sonta, Ungaran. 🕊

Pater TOON BLEKER

(1917 – 2020)

Toon Bleker werd op 26 maart 1917 geboren in Amsterdam in een gezin van acht kinderen. Een van zijn zussen zou intreden bij de Zusters Onder de Bogen in Maastricht. Toon trad, na zijn eindexamen gymnasium A aan het Ignatiuscollege, op 7 september 1936 in bij de jezuïeten in Grave. Na zijn noviciaat, junioraat en filosofie studeerde hij een jaar Frans aan de Gemeentelijke Universiteit in Amsterdam. De oorlog maakte een einde aan deze studie. Op 22 augustus 1946 werd hij priester gewijd in Maastricht. Na zijn tertiaat in Drongen werd Toon medewerker in het retraitshuis in Spaubeek. In 1950 verhuisde hij weer naar Maastricht om econoom te worden van het theologicum. Daarnaast was hij directeur van de Sociale Kernen en de Apostolaatskernen. Tijdens zijn jaren in Maastricht was Toon zeer actief in de jezuïetenberg, het grottenstelsel waar jonge jezuïeten sinds 1880 hun artistieke talenten konden ontplooiën. Door zijn jarenlange verblijf in Maastricht en zijn artistieke begaafdheid heeft Toon een groot aantal kunstwerken geschonken aan de Berg: Assyrische Leeuw (1944), het visioen van St. Franciscus (1944), de Verloochening van Petrus (1945), de Kruisweg (1946), de opwekking van het dochttertje van Jäirus, met lichtgevende verf (1946), Maria Sassoferato

(1946), de Kleine Kapel met Profeet en Klaagvrouwen (1947), Tante Pollewop en Pa Pinkelman (1947), de Bommelfiguren in de refter (1958-1960). In Maastricht was hij ook een gewilde chauffeur. De huis-auto was een omgebouwde ambulance, naar het vehikel van Ollie B. Bommel de schicht genoemd. Daarin reed Toon met veel plezier en ten bate van vele anderen, die niet in het bezit van een rijbewijs waren.

Toen in 1967 de opleiding (filosofie en theologie) naar Amsterdam verhuisde en de studenten in een zestal aparte studentenhuizen gingen wonen, verhuisde Toon mee en nam zijn intrek in het Ignatiuscollege. Hij werd niet alleen econoom van de opleidingshuizen, maar ook van het Ignatiuscollege en later ook van het Aloysiuscollege en het retraitshuis in Deventer. In 1987 verhuisde Toon naar het Aloysiuscollege, van waaruit hij de boekhouding van verschillende huizen bleef doen. Ondanks zijn gevorderde leeftijd maakte hij zich daarvoor de inmiddels nodige kennis van de computer eigen. Het was altijd aangenaam om met hem geldzaken af te werken. Iemand schreef hem eens om hem te bedanken "voor de prettige manier waarop u degenen onthaalt die u uw geld komen ontfutselen; u staat deswegen hoog bij de scholastieken aangeschreven". Voor zichzelf gaf hij niet veel geld uit. Hij was trots op zijn zuinig-

heid. Wel ging hij ieder jaar op vakantie in Spanje en documenteerde dat met foto's, ansichtkaarten, vliegtickets, entreebewijzen etc.

Aan de hand van een Spaanse editie van Don Quijote en een oude Spaanse encyclopedie leerde hij zichzelf voldoende Spaans voor die tochten.

Pas in 2005 nam hij afscheid van zijn levenslange taak als econoom en verhuisde hij naar het Berchmanianum in Nijmegen en vervolgens naar Aqua Viva. Toon was een opgewekte, vriendelijke man. Zowel voor zijn medebroeders als voor zijn familie was hij graag behulpzaam. Neefjes en nichtjes kwamen graag op bezoek in Maastricht voor carnaval of een bezoek aan de Berg. In Amsterdam

kwamen zij graag de miniatuur spoortreinen bewonderen, waarvoor steeds een nieuw parcours werd ontworpen. Hij grotsierde in bon mots en kwinkslagen. Hij hield van gezelligheid. Hij was een vaste bezoeker van de avondrecreatie voor een koekje en een slaapmutsje.

Toon is ruim 103 jaar geworden. Daarmee vestigde hij het record van oudste Nederlandse jezuïet. Tot een week voor zijn dood liep hij nog met zijn rollator gezwind door de gangen van het huis. Maar uiteindelijk was de levenskaars opgebrand. Na een kort ziekbed overleed hij op 17 augustus in zijn eigen appartement in Aqua Viva. 🕯️

Pater MAURICE DELBAERE (1930 – 2020)

In 1930 werd Maurice geboren in het gezin van Prosper en Gabrielle Delbaere als voorlaatste van negen kinderen, waarvan drie broers en vijf zussen. Hij groeide op in Mechelen, de stad die hem zou blijven fascineren. Zo sprak hij over zichzelf als 'de laatste in Mechelen geboren jezuïet, toch tot nader order'. Hij volgde eerst de moderne humaniora in het Sint-Romboutscollege van Mechelen om die af te sluiten in het Sint-Amandscollege van Kortrijk. Om Latijn te leren deed hij er nog een jaartje bij in de Apostolische School van Turnhout (1949-1950).

De uitdaging van een jezuïetenbestaan leek hem wel iets en op 7 september 1950 trad hij in Drongen toe tot de orde, nu 70 jaar geleden. Hij keek er de laatste maanden enorm naar uit om dit jubileum, begin van zijn engagement voor God en de Kerk, met allen die hem dierbaar waren met verve te vieren. Maar dat werd hem en ons niet gegund.

Aanvankelijk was hij bestemd om missionaris te worden in Indië en daarvoor volgde hij de voorbereidende studies, het Indisch juvenaat, in Wépion en in Leuven (1952-1954). De Indische overheid had het toen al niet meer begrepen op westerse missionarissen en dat plan kon dus niet doorgaan. Na zijn filosofiestudies in Leuven (1954-1956) ging hij een andere richting uit, naar Congo, waar hij drie jaren werkte als leraar en surveillant in het college van Mbansa-Mboma (1956-1959). Een collegeman zou hij blijven tijdens de vele jaren van zijn verblijf in Congo.

Gewoontegetrouw volgde op die tijd van stage de studie van de theologie, nu in het nieuwe gebouw van Heverlee (1959-1963). Daar werd hij dan ook diaken en priester gewijd (1962) met daarbij aansluitend het derde proefjaar in St. Bueno, Wales (1963-1964). Daarna volgde de grote overstap naar Congo en naar de provincie van Centraal Afrika.

In Afrika heeft hij alles samen ongeveer 32 jaar gewerkt: het grootste deel in Congo en enkele jaren in Burundi. Kingunda, Kasongo-Lunda, Kisantu, Bujumbura, Boboto (Kinshasa): op deze plaatsen was hij leraar godsdienst en Engels (in 1973 besteedde hij in Londen een jaar om zich te bekwamen in de Engelse taal), gewaardeerd om de degelijkheid van zijn onderwijs en om de pittigheid van zijn anekdotes. Meestal was hij tevens ook tuchtprefect. Afstandelijk en streng? Alleszins met een natuurlijk gezag, zo werd er met waardering aan toegevoegd. Daarvan getuigen de bloemen die oud-leerlingen van Boboto (Kinshasa) bij de uitvaart op de kist hebben laten leggen.

In de gemeenschap was hij een aangenaam verteller en met de feesten zorgde hij altijd voor een extraatje aan tafel. Zijn Afrikaanse periode besloot hij als directeur van het cultureel centrum van het college Boboto. Hij propageerde er inlandse kunst, organiseerde expo's en verzorgde filmvoorstellingen. Over deze laatste Afrikaanse jaren zegt hij: In het jaar 1993, ik was toen 63, zag ik dat veel Afrikaanse jezuïeten, die veel talrijker waren dan wij, opkwamen en dat mijn taak kon worden overgenomen door Congolezen. Dan ben ik in 1993 teruggekomen naar Mechelen.

De Mechelse periode zou 20 jaren duren. Het lijkt het erop dat toen voor hem een

nieuw leven begonnen was. Als kerkprefect gaf hij de kerk een grondige opknappbeurt. Maar in het geheugen van de mensen blijven vooral zijn met een laagje geschiedenis doorspekte woordjes naklinken. Als minister verzorgde hij zijn medebroeders met zijn culinaire vondsten en met zijn grappen. En als oom en grootoom was hij in de familie altijd welgekomen en heeft hij vele huwelijken ingezegend en heel wat achterneefjes en -nichtjes gedoopt.

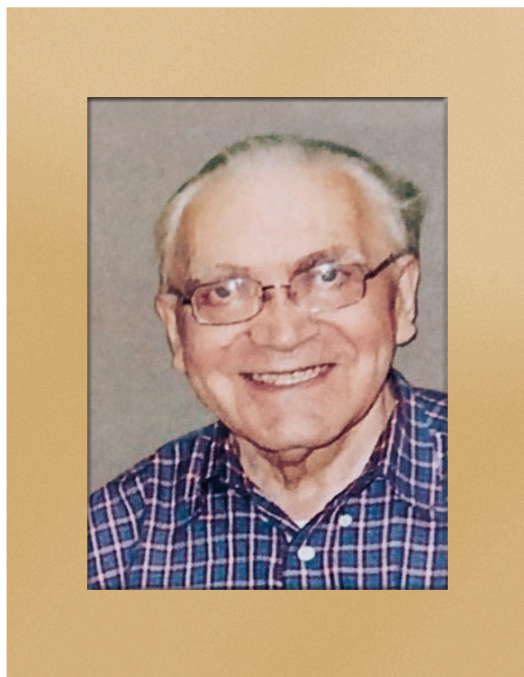
Mechelen was zijn passie. Via het radioprogramma 'Oep z'n Mechels' vond hij enkele zielsverwanten. Hij werkte mee aan het Woordenboek van het Mechelse dialect en schreef artikels over de Mechelse geschiedenis. Gespreksnamiddagen in rustoorden en bij verenigingen volgden

elkaar op. Als Maurice aan het woord kwam, werd de zaal muisstil.

Toen kwam de laatste overstap, naar de gemeenschap in het rusthuis Capenberg (Boechout). Daar ging zijn levenskwaliteit langzaam maar zeker achteruit. Het laatste jaar werd een annus horribilis. De coronapandemie en daar bovenop de hittegolf waren er te veel aan. Zijn geest was sterk gebleven, maar zijn lichaam was totaal opgeleefd. Hij overleed op 21 augustus 2020. Een goede dienaar mocht binnengaan in de vreugde van zijn Heer. ☺

Pater ERIC BREYE (1940 – 2020)

Eric Breye werd geboren op 10 december 1940 in Izegem, in het gezin van Henri Breye, vertegenwoordiger van een firma die peperkoek maakte (iets waarop Eric heel zijn leven verlekkerd is gebleven) en van Marie-Louise Vanden Berghe. Hij had één oudere zus waarmee hij altijd warme contacten zou onderhouden. Van 1953 tot 1959 volgde hij de Latijns-Griekse humaniora in het Sint-Jozefcollege van Izegem (West-Vlaanderen). Onmiddellijk daarna trad hij in het noviciaat te Drongen. Wie hem toen leerde kennen zag een robuuste, sportieve jongeman die een missieroeeping leek te hebben en die geknipt leek om een "broussard" te worden. De eerste

gissing zou juist, de tweede zou later onjuist blijken.

Na drie jaren filosofie in Heverlee en één jaar stage in het college van Turnhout, vertrok hij inderdaad naar de missie, maar niet naar Congo, zijn eerste keuze, maar naar Ranchi, India. Hij was de voorlaatste Vlaamse jezuïet die van de Indische overheid het nodige visum zou krijgen. Een jaar later zou zijn goede vriend Aurel Brys hem volgen. In Ranchi wachtten hem enkele maanden taalstudie en een stage als professor aan St Albert's, het grootseminarie (1965-1969). In die tijd een niet ongewoon lange periode, een periode

waaraan hij met plezier terugdacht, onder andere aan de vele tochten op de fiets. Daarop volgden vier jaren theologie in Poona. Waarna hij even naar zijn geboorteland terugkeerde om in Izegem priester gewijd te worden (1972). Ondertussen had hij de opdracht gekregen om zich verder te verdiepen in de theologie. Zijn masters diploma behaalde hij in Poona en na enkele jaren doorgebracht in St Albert's, voltooide hij zijn doctoraat in Heverlee (1978-1979). Dit laatste is merkwaardig omdat hij daar veel wist af te werken in korte tijd. Dit was één van zijn weinige reizen naar het moederland. Hoewel hij ook later nog even in het land is geweest, onder meer om zijn familie te bezoeken, hebben wij hem weinig te zien gekregen. Hij was afkerig van reizen: hij was geen reisduif, zo zegde hij over zichzelf, maar een huisduif.

Van 1974 tot 2020 is hij, met uitzondering van een korte tijd als socius in het noviciaat en van het anderhalve jaar in Leuven, ononderbroken professor geweest fundamentele theologie aan het St. Albert's College van Ranchi. Ooit zegde hij dat een professor ten hoogste tien jaar in het seminarie mocht blijven en daarna een serieuze onderbreking moest nemen. Dat heeft hij zelf niet gedaan: vijf en veertig jaren aan één stuk bleef hij zijn verantwoordelijkheden opnemen. Eric was bereid om alles te doceren maar zijn voorkeur ging

uit naar onderwerpen zoals schepping, genade, geloof, openbaring.

Geen broussard dus maar een honkvaste geleerde. Dat had niet iedereen verwacht. Hij was inderdaad een laatbloeier. Een heel goede professor die zijn studenten deed nadenken. En een bibliothecaris die in 25 jaren een imposante bibliotheek heeft samengesteld. Meer verwacht was zijn openbloeien op sociaal een geestelijk gebied. In zijn omgeving was hij gekend om zijn positieve ingesteldheid waarmee hij tegenslagen kon relativeren. Nooit heeft iemand hem boos gezien. Vele seminaristen en zusters hebben hem leren waarderen om zijn retraites en om zijn biechtgesprekken. Zusters noemden hem hun grote broer. Voor velen was hij een steun en een toeverlaat. Zijn kamer was een rommeltje maar daarbuiten was hij een aangename gezelschap, vaak met zijn pijp in de hand.

Het laatste jaar is voor hem heel zwaar geweest. Een bloedklonter had zich in een long genesteld en vormde een zware belasting voor zijn ademhaling en voor zijn hart. Met als gevolg een aanhoudende vermoeidheid die hem verplichtte zijn gewone dienstwerk binnen en buiten het seminarie op te geven. Op 18 september 2020 werd hij bij het ontbijt getroffen door een zware hartaanval. Hij overleed ter plaatse.

Vanwege de dreiging van Covid-19 werd besloten hem nog dezelfde dag ten grave te dragen met een minimum van aanwezigen in de kapel van St Albert's. Heel jammer, want Eric was dierbaar geworden bij vele mensen in Ranchi en omgeving. In normale tijden zou zelfs de kathedraal te klein zijn geweest. Maar wellicht paste deze intieme uitvaart beter bij de bescheiden, vriendelijke en diep gelovige mens die Eric is geweest en die ook door de niet aanwezigen dankbaar herdacht zal blijven. ☹️

Een vrije bijdrage vanwege
alle familieleden en kennissen
die deze uitgave ontvangen,
is hartelijk welkom
(richtprijs: 6,00 euro).

Over te schrijven op:

BE02 4352 0547 1140

(KREDBEBB)

van Sint-Jan Berchmansseminarie vzw

Koninginnelaan 141

1030 BRUSSEL

vermelding:

'in memoriam SJ 2020 reeds ontvangen'.

Verantwoordelijke uitgever:

Bart van Emmerik SJ

Prinsstraat 17

2000 ANTWERPEN

jesuits.flanders@jesuits.net

Redactie van de bijdragen:

Guido DIERICKX SJ

Jan BENTVELZEN SJ

Foto IHS - monogram

Rik DE GENDT SJ

Pastorie St Paulus

9300 AALST

Coördinatie

Walter FABRI SJ

Koninginnelaan 141

1030 SCHAARBEEK

NOVEMBER 2020

